

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Research) ซึ่งศึกษาถึงสถานการณ์ทางการเมืองในประเทศไทยระหว่างปีพุทธศักราช 2516 ถึง 2532 ที่มีผลต่อนโยบายการศึกษา การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา โดยใช้วิธีการศึกษาประวัติศาสตร์จากประวัติศาสตร์จากการบอกเล่า (Oral History) ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้มาจากการค้นคว้าเอกสารประวัติศาสตร์ และการสัมภาษณ์บุคคลที่ได้เคยมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและ/หรือการศึกษา ในช่วงปีพุทธศักราช 2516 ถึง 2532 เนื่องจากหัวข้อของงานวิจัยเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นเมื่อไม่นานนัก ตัวบุคคลสำคัญ ๆ เหล่านี้ ส่วนใหญ่จึงยังมีชีวิตอยู่และสามารถให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์แก่การวิจัยนี้เป็นอย่างมาก การวิจัยในครั้งนี้มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. การศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ทางการเมืองในประเทศไทย นโยบายการศึกษา การจัดหลักสูตรประถมศึกษาและการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าใช้หลักฐานชั้นต้น ได้แก่ จดหมายเหตุ เอกสารทางราชการ ประกอบหลักฐานชั้นรอง ได้แก่ บทความ หนังสือ หนังสือพิมพ์ วารสารและวิทยานิพนธ์ แหล่งข้อมูลดังกล่าว ได้แก่ ห้องสมุดรัฐสภา หอสมุดแห่งชาติ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ห้องสมุด กระทรวงศึกษาธิการ ห้องสมุดตำราโบราณภาพ ห้องสมุดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และห้องสมุดของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร และโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย

นอกจากเอกสารและแหล่งข้อมูลดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีเอกสารที่เป็นหลักฐานชั้นต้นจากหน่วยงานราชการ อันได้แก่ รายงานการประชุมของคณะกรรมการการศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นเอกสารลับ ได้ติดต่อเพื่อค้นคว้าข้อมูลโดยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการขอความอนุเคราะห์จากกองบรรณารักษะ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร เพื่อขอค้นคว้าเอกสารรายงานการประชุมของคณะกรรมการการศึกษา ในช่วงปีพุทธศักราช 2516 ถึง 2532

ในการค้นคว้าเอกสารดังกล่าวข้างต้น มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1.1 เพื่อเป็นความรู้และข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดขอบเขตของการวิจัยและการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปผลการวิจัย

1.2 เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ เป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเมืองและการศึกษาในช่วงปีพุทธศักราช 2516 ถึง 2532

2. การสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์ที่ใช้ในงานวิจัยนี้ เป็นการสัมภาษณ์แนวลึก (in-depth interview) โดยมีเค้าโครงคำถามพื้นฐานสำหรับผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนเหมือนกัน นอกจากนี้ก็มีคำถามที่เจาะลึกเฉพาะตัวบุคคล ซึ่งขึ้นอยู่กับว่าบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์นั้นมีบทบาทอย่างไรเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมืองและ/หรือการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในช่วงปีพุทธศักราช 2516 ถึง 2532 การสัมภาษณ์บุคคลต่าง ๆ ที่อยู่ในเหตุการณ์ที่ศึกษา มีวัตถุประสงค์ที่จะเก็บรวบรวมรายละเอียดดังต่อไปนี้ คือ

ก. เพื่อให้ได้ข้อมูลเบื้องหลังของเหตุการณ์ที่ยังไม่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

ข. เพื่อให้ได้รายละเอียดต่าง ๆ ที่สะท้อนบรรยากาศหรือรสชาติของเหตุการณ์ได้อย่างครบถ้วน จะได้ข้อมูลเกี่ยวกับเกล็ดต่าง ๆ ของเรื่องราวในเหตุการณ์ ซึ่งเกร็ดเหล่านี้จะช่วยเสริมความเข้าใจต่อเหตุการณ์ประวัติศาสตร์เป็นอย่างดี และจะนำไปสู่แง่คิดเกี่ยวกับเหตุการณ์นั้นได้ เพราะผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์ย่อมจะมีแง่คิดหรือวิธีการมองที่ต่างไปจากบุคคลที่อยู่นอกเหตุการณ์ กล่าวคือ ผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์มองในฐานะผู้ร่วมเหตุการณ์ แต่ผู้อื่นมองในฐานะผู้สังเกตการณ์ ซึ่งตำแหน่งที่มองที่ต่างกันนี้ ย่อมจะนำมาซึ่งความเข้าใจหรือคำอธิบายที่ต่างกัน

ค. เพื่อให้ได้ข้อมูลของเหตุการณ์อย่างรอบด้านตรงตามเป้าหมายของการศึกษากล่าวคือ ผู้วิจัยสามารถจะถามคำถามได้ตรงเป้าหมายของการศึกษา ซึ่งส่งผลให้ข้อมูลสมบูรณ์มากขึ้นตามเป้าหมายของการศึกษา

ง. เพื่อให้ได้ข้อมูลมาเสริมหลักฐานทางเอกสาร กล่าวคือ หลักฐานทางเอกสารมักจะมีความขาดตกหรือมีช่องว่างของข้อมูลอยู่มาก และช่องว่างของข้อมูลเหล่านี้สามารถใช้ในการสัมภาษณ์เพื่อจะหาข้อมูลมาเสริมช่องว่างของข้อมูลจากเอกสารให้สมบูรณ์ขึ้น

การสัมภาษณ์มีขั้นตอน ดังนี้

2.1 คัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์ โดยพิจารณาจาก

ก. เป็นผู้มีบทบาทในเหตุการณ์ทางการเมืองของประเทศไทย การกำหนดนโยบายทางการศึกษา การจัดหลักสูตรประถมศึกษาและการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นบทบาทที่มีผลต่อการเกิดขึ้น การเปลี่ยนแปลงและการสิ้นสุดของเหตุการณ์ดังกล่าว

ข. เป็นบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลได้หรือยินดีให้ข้อมูล โดยมีความเกี่ยวข้องรู้เห็นความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ใช้เป็นแหล่งข้อมูลที่สะท้อนทัศนคติและบุคลิกในบางด้านของบุคคลที่มีบทบาทโดยตรง

ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ดังกล่าว จำนวน 25 ท่าน ซึ่งประกอบด้วย

1. ศาสตราจารย์ ดร.ก่อ สวัสดิพานิชย์

อธิบดีกรมสามัญศึกษา ปี พ.ศ.2516

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ปี พ.ศ.2517

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ปี พ.ศ.2518

รองประธานกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

2. ศาสตราจารย์ ดร.ภิญโญ สาธร

กรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา

ประธานอนุกรรมการดำเนินการเรื่องโครงสร้างของระบบการศึกษา
และระบบบริหารการศึกษา

กรรมการปฏิรูปการศึกษาภาคปฏิบัติ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ปี พ.ศ.2520

รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีฝ่ายการเมืองของรัฐบาล

พลเอกเปรม ติณสูลานนท์

3. ศาสตราจารย์ ดร.ระวี ภาวิไล

กรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา

ประธานอนุกรรมการดำเนินการเรื่องสภาพแวดล้อมทางสังคมและกายภาพ
ที่มีผลต่อการศึกษา

4. ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน

กรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา

ประธานอนุกรรมการดำเนินการเรื่องกฎหมายการศึกษา

กรรมการพิจารณาปัญหาการศึกษาประชาบาล

ประธานอนุกรรมการจัดทำระบบบริหารงานบุคคล

อนุกรรมการเตรียมการเปลี่ยนแปลงระบบบริหารการประถมศึกษา

กรรมการประชาสัมพันธ์การเปลี่ยนแปลงระบบบริหารการประถมศึกษา

กรรมการปฏิรูปการศึกษาภาคปฏิบัติ

5. ศาสตราจารย์ ดร.ลิปพนธ์ เกตุทัต

ประธานกรรมการวางพื้นฐานปฏิรูปการศึกษา

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

ประธานกรรมการเพื่อเตรียมการเปลี่ยนแปลงระบบบริหารการประถมศึกษา
แห่งชาติ

กรรมการประชาสัมพันธ์การเปลี่ยนแปลงระบบบริหารการประถมศึกษา

กรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาแปรญัตติร่างพระราชบัญญัติ 8 ฉบับ

ภายใน 30 วัน

6. ศาสตราจารย์ เสน่ห์ จามริก

สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2516 - 2517

รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปี พ.ศ. 2518 - 2519

ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี ปี พ.ศ. 2523 - 2524

7. ศาสตราจารย์ ดร. อภิชัย พันธเสน

กรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา

ประธานอนุกรรมการดำเนินการเรื่องการลงทุนและผลที่ได้รับทางการศึกษา

กลุ่มผู้เรียกร้องรัฐธรรมนูญ 100 คน

8. รองศาสตราจารย์ ดร. กนก วงษ์ตระหง่าน

ผู้นำศูนย์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย ฝ่ายเศรษฐกิจ ปี พ.ศ. 2516

9. รองศาสตราจารย์ ดร. ประยูร ศรีประสาธน์

หัวหน้าฝ่ายนโยบายการศึกษาและการศึกษาเปรียบเทียบแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา

ผู้ช่วย เลขานุการคณะกรรมการประชาสัมพันธ์การเปลี่ยนแปลงระบบ
บริหารการประถมศึกษา

ผู้ช่วย เลขาธิการคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาภาคปฏิบัติ

อนุกรรมการประชาสัมพันธ์การเปลี่ยนแปลงระบบบริหารการประถมศึกษา

กรรมการและ เลขานุการคณะกรรมการร่างแผนการศึกษาแห่งชาติ

พุทธศักราช 2520

10. ดร.พนม พงษ์ไพบูลย์

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

11. รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์

อนุกรรมการดำเนินการ เรื่องการลงทุนและผลที่ได้รับทางการศึกษา

กลุ่มผู้เรียกร้องรัฐธรรมนูญ 100 คน

12. อาจารย์ ดร.เสกสรรค์ ประเสริฐกุล

ผู้นำนิสิตนักศึกษาในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516

ประธานสหพันธ์นักศึกษาเสรีแห่งประเทศไทย

13. ดร.กมล สูดประเสริฐ

ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ

รองอธิบดีกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

ผู้อำนวยการสำนักงานทดสอบ กระทรวงศึกษาธิการ

หัวหน้ากองวิจัยทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

กรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา

ประธานอนุกรรมการดำเนินการ เรื่องความเสมอภาคทางการศึกษา

อนุกรรมการดำเนินการ เรื่อง เนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนรู้

อนุกรรมการการจัดทำโครงสร้างและระบบบริหารการประถมศึกษา

14. ดร.โกวิท วรพิพัฒน์

รองอธิบดีกรมวิชาการ ปี พ.ศ.2519

อธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน ปี พ.ศ. 2525

อธิบดีกรมวิชาการ ปี พ.ศ. 2529

อธิบดีกรมสามัญศึกษา ปี พ.ศ. 2531

กรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา

รองประธานอนุกรรมการดำเนินการเรื่องเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนรู้

กรรมการพิจารณาปัญหาการศึกษาประชาบาล

อนุกรรมการเตรียมการเปลี่ยนแปลงระบบบริหารการประถมศึกษา

15. ดร.วิชัย ดันศิริ

ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาหลักสูตร ปี พ.ศ.2517 - 2519

ผู้อำนวยการกองวิจัย กระทรวงศึกษาธิการ ปี พ.ศ.2519-2521

ผู้อำนวยการกองวัฒนธรรมต่างประเทศ

ผู้อำนวยการกองแผนงาน กระทรวงศึกษาธิการ ปี พ.ศ.2527

รองอธิบดีกรมวิชาการ ปี พ.ศ. 2529

เลขาธิการคณะกรรมการครูแห่งชาติ ปี พ.ศ.2530 ถึงปัจจุบัน

กรรมการที่ปรึกษาคณะกรรมการจัดทำต้นฉบับหลักสูตรประถมศึกษา

16. ดร. รุ่ง แก้วแดง

รองเลขาธิการคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

เลขานุการและกรรมการพิจารณาปัญหาการศึกษาประชาบาล

อนุกรรมการและเลขานุการเตรียมการเปลี่ยนแปลงระบบบริหารการประถมศึกษา

กรรมการประชาสัมพันธ์การเปลี่ยนแปลงระบบบริหารการศึกษา

17. ดร. เอกวิทย์ ฌ กลาง

รองประธานกรรมการวางพื้นฐาน เพื่อปฏิรูปการศึกษา

ประธานอนุกรรมการดำเนินการ เรื่อง เนื้อหาสาระและกระบวนการ
เรียนรู้

กรรมการที่ปรึกษาคณะบรรณาธิการจัดทำต้นฉบับหลักสูตรประถมศึกษา

อธิบดีกรมวิชาการ

18. อาจารย์ ชูเกียรติ อุทกพันธ์

อนุกรรมการดำเนินการ เรื่อง เนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนรู้

19. อาจารย์บรรจง ชูสกุลชาติ

กรรมการวางพื้นฐาน เพื่อปฏิรูปการศึกษา

อนุกรรมการดำเนินการ เรื่อง ความเสมอภาคทางการศึกษา

อนุกรรมการดำเนินการ เรื่อง กฎหมายการศึกษา

20. อาจารย์ ธีรยุทธ บุญมี

เลขาธิการศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย ปี พ.ศ. 2515

กลุ่มผู้เรียกร้องรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. 2516

21. อาจารย์ สวัสดิ์ จงกล

อนุกรรมการและ เลขานุการปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษา

กรรมการปฏิบัติงานยกเว้นเนื้อหาหลักสูตรประถมศึกษา

กรรมการบรรณาธิการจัดทำต้นฉบับหลักสูตรประถมศึกษา

22. อาจารย์ อนุช อภาภิรม

ผู้นำนิสิตนักศึกษาในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516

บรรณาธิการวิทยาสาร (เป็นวารสารที่เกี่ยวกับการศึกษา)

23. ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม

อดีตผู้นำนักศึกษา ปี พ.ศ.2519

24. ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม

นักเรียนอาชีวศึกษาในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516

กลุ่มฝ่ายขวาในเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519

25. ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม

นักศึกษาวิทยาลัยครูต่างจังหวัดในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516

2.2 วิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาสาระจากข้อมูลที่ได้จากเอกสาร

(ตามข้อ 1) เพื่อให้ได้ภาพรวมของเหตุการณ์ต่าง ๆ นำมาจำแนกว่าอะไรเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงและมีการยืนยันหรือพิสูจน์แล้ว อะไรเป็นเรื่องที่ยังไม่แน่ชัด และภาพของเหตุการณ์ต่าง ๆ อาจยังมีหลายภาพ อะไรทำให้เกิดความเข้าใจที่แตกต่างกัน อะไรเป็นข้อสงสัยที่ต้องการคำตอบ

2.3 เตรียมแนวสัมภาษณ์และสร้างคำถาม มีขั้นตอน ดังนี้

ก. ตั้งประเด็นที่น่าสนใจจากภูมิหลังของเรื่องที่ศึกษาขึ้นมาจำนวนหนึ่ง ซึ่งเป็นประเด็นที่ต้องการหาคำตอบจากการสัมภาษณ์ นำรายชื่อของผู้ที่ได้ทำการคัดเลือกไว้ที่จะสัมภาษณ์มาพิจารณาแยกประเภท โดยพิจารณาทั้งช่วงเวลาที่เกี่ยวข้อง แนวความคิด (แนวความคิดในที่นี้ หมายถึง กลุ่มที่สังกัดหรือเงื่อนไขอื่น ๆ เช่น อาชีพ บทบาท ฯลฯ) เพื่อให้ได้ทัศนคติรอบด้านจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น รวมถึงเวลาที่เกี่ยวข้องและประเภทของผู้ให้สัมภาษณ์ โดยตั้งเป็นแนวการสัมภาษณ์ที่มีลักษณะกว้าง ๆ ครอบคลุมเนื้อหาที่ศึกษาและแยกเป็นแนว ๆ (แนวการสัมภาษณ์นี้จะบ่งบอกถึงขอบเขต ทิศทางและลำดับใหญ่ ๆ ของเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา)

ข. สร้างคำถาม โดยนำแนวการสัมภาษณ์และภูมิหลังของผู้ให้สัมภาษณ์มา พิจารณาอย่างละเอียดในแต่ละบุคคล เตรียมคำถาม (ปลายเปิด) สำหรับเฉพาะแต่ละบุคคล แต่ยังคงมีเนื้อหาและทิศทางร่วมกัน อยู่ในแนวเดียวกัน เพื่อให้การถามทั้งหมดมีเอกภาพที่จะ นำไปตอบคำถามของการวิจัยในที่สุด

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิด ตามหลักการสร้างคำถาม ดังกล่าวข้างต้น ซึ่งมีขอบเขตหรือกรอบ (Frame) ในการสัมภาษณ์ดังนี้

1. สภาพการเคลื่อนไหวทางการศึกษาก่อนเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 (พ.ศ.2513-2516)
2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516
3. บริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ในช่วง ปี พ.ศ.2516-2519
4. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวเพื่อปฏิรูปการศึกษาในปี พ.ศ.2517
5. สภาพการณ์ทางการเมืองกับการดำเนินการเพื่อปฏิรูปการศึกษา
6. ปัจจัยทางการเมืองที่มีส่วนส่งเสริมและ /หรือ เป็นอุปสรรคต่อการปฏิรูปการศึกษา
7. ความเหมือนและความแตกต่างกันระหว่างหลักการของคณะกรรมการวางพื้นฐาน เพื่อปฏิรูปการศึกษากับแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520
8. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519
9. สภาพทางการเมืองหลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 กับการดำเนินการปฏิรูปการศึกษา (ศึกษาถึงผลในทางบวกหรือทางลบที่เกิดขึ้นกับระบบการศึกษา)
10. สภาพทางการเมืองตั้งแต่ปี พ.ศ.2521 ถึง 2532
11. ความสัมพันธ์ระหว่างระบบการเมืองกับระบบการศึกษา ในช่วงปี 2521 - 2532 (โดยศึกษาถึงพลวัตของทั้งสองระบบที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน)

จากนั้นผู้วิจัยจึงนำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 ท่าน ตรวจสอบ ผู้ทรงคุณวุฒิ เหล่านี้เป็นรัฐศาสตร์ 2 ท่าน และนักการศึกษา 2 ท่าน เป็นผู้มีบทบาทและประสบการณ์ทางการเมืองและการศึกษาตามลำดับ เพื่อพิจารณาเนื้อหาในแบบสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบด้วย

1. ศาสตราจารย์ สุมน อมรวิวัฒน์ ศาสตราจารย์ประจำภาควิชาประณศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. รองศาสตราจารย์ ดร.กนก วงษ์ตระหง่าน รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชา การปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ จันทร์วงศ์ รองศาสตราจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนานจิตร สุคนธ์ทรัพย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำ ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วจึงนำไป สัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่คัดเลือกไว้

2.4 ขั้นตอนการสัมภาษณ์ มีดังนี้

ก. ติดต่อขอสัมภาษณ์ โดยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์-มหาวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์ พร้อมทั้งแจ้งวัตถุประสงค์และรายละเอียด ของการวิจัย เน้นให้เห็นถึงความสำคัญในการให้ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละท่านที่มีต่องานวิจัย

ข. นัดหมายเพื่อพบครั้งแรก เพื่อทำความเข้าใจในขั้นตอนต่าง ๆ และข้อตกลงต่าง ๆ (Agreements) ที่พึงมีในการสัมภาษณ์ เพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์เข้าใจสิทธิ ในการกำหนดเงื่อนไขในการใช้คำสัมภาษณ์ รวมทั้งเข้าใจว่าทางผู้วิจัยจะสามารถรับผิดชอบได้ อย่างไร

ค. ทำการสัมภาษณ์จริงตามวันเวลาและสถานที่ที่ผู้ให้สัมภาษณ์นัดหมาย ไว้ ซึ่งในการสัมภาษณ์แต่ละท่านใช้เวลาโดยเฉลี่ยท่านละ 45 นาที

ง. กรอกบันทึกการสัมภาษณ์ ตรวจสอบ เทปทุกม้วนที่อัดแล้วว่า เรียบร้อย

ฟังได้ชัดเจน

จ. ถอดคำสัมภาษณ์คำต่อคำตามหลักการและแบบฟอร์มที่ได้กำหนดไว้เพื่อให้เกิดมาตรฐานของคำสัมภาษณ์ที่ถอด เป็นลายลักษณ์อักษรแล้ว

ฉ. ผู้วิจัยตรวจสอบคำสัมภาษณ์ที่ถอดแล้ว จัดพิมพ์ครั้งที่ 1

ช. นำคำสัมภาษณ์ที่ถอดแล้วไปให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตรวจสอบเพื่อแก้ไขเพิ่มเติม ก่อนนำมาพิมพ์ครั้งที่ 2 และลงชื่อในข้อตกลงการสัมภาษณ์ ทั้งผู้ให้สัมภาษณ์และผู้วิจัย

ซ. จัดพิมพ์ครั้งที่ 2 และจัดเก็บอย่างเป็นระบบ

3. การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร และจากการสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์ สังเคราะห์และเปรียบเทียบเพื่อประมวลถึงสถานการณ์ทางการเมืองในประเทศไทย ที่มีผลกระทบต่อนโยบายการศึกษา การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา เสนอผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ในรูปแบบของการบรรยายเชิงพรรณนา ที่แสดงถึงอิทธิพลทางการเมืองต่อการศึกษา

4. การนำเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยนำเสนอ ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ ซึ่งจะกล่าวถึง

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

สมมติฐาน

ประโยชน์ของการวิจัย

บทที่ 2 วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โครงสร้างทางทฤษฎีของการเมืองและระบบการเมือง

- โครงสร้างทางทฤษฎีของการเมือง
- ระบบการเมือง
- การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง
- สถานการณ์ทางการเมืองในประเทศไทยระหว่าง ปี พ.ศ. 2516-2532

การกำหนดนโยบายของรัฐ

- กระบวนการกำหนดนโยบายโดยทั่วไปของรัฐ
- นโยบายทางการศึกษาระดับประถมศึกษาของคณะรัฐมนตรีระหว่าง พ.ศ. 2515-2532

ความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับการจัดการศึกษา

ระบบการศึกษา

- การกำเนิดของระบบการศึกษา
- การจัดการประถมศึกษาของไทย

การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา

- การจัดหลักสูตรระดับประถมศึกษา
- การพัฒนาหลักสูตรระดับประถมศึกษาของไทย ตั้งแต่ช่วง พ.ศ. 2513-2532
- การจัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเอกสาร

การสัมภาษณ์

การรวบรวมข้อมูล

การนำเสนอผลการวิจัย

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการอภิปรายผล

ตอนที่ 1 ช่วงก่อน 14 ตุลาคม 2516 (ตั้งแต่ พ.ศ. 2513 ถึง 14 ตุลาคม 2516)

-การเคลื่อนไหวเพื่อเปลี่ยนแปลงการศึกษาในระดับประถมศึกษา ก่อน 14 ตุลาคม 2516

ตอนที่ 2 ช่วงหลัง 14 ตุลาคม 2516 ถึงก่อน 6 ตุลาคม 2519

-ผลของเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ที่มีต่อการศึกษาระดับประถมศึกษา

-การดำเนินการปฏิรูปการศึกษาภายใต้สถานการณ์ทางการเมืองในช่วง 25 มิถุนายน 2517 - ก่อน 6 ตุลาคม 2519

ตอนที่ 3 ช่วงหลัง 6 ตุลาคม 2519 ถึงก่อน 20 ตุลาคม 2520

-ผลของเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ที่มีต่อการปฏิรูปการศึกษาระดับประถมศึกษา

-การดำเนินการปฏิรูปการศึกษาภายใต้สถานการณ์ทางการเมือง หลัง 6 ตุลาคม 2519 ถึงก่อน 20 ตุลาคม 2520

ตอนที่ 4 ช่วงหลัง 20 ตุลาคม 2520 ถึง พ.ศ. 2532

-การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาระดับประถมศึกษาภายใต้สถานการณ์ทางการเมือง หลัง 20 ตุลาคม 2520 ถึง พ.ศ. 2532

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ